

piraj po noči okno svoje kamrice, ne puščaj se v razgovore z duhovni, kateri v noči po naših gorah hodijo in vari se hladnega nočnega zraka. Tvoja bolehnost, kakor se mi zdi, ti že globoko v persih leži — tako misli zdravnik iz mesta, s katerim sem pred nedavnim govorila. Kaj ti je po pesnih in po piščali? Poštena deklica pomoli svojo večerno molitvico, se vleže in zaspi, da jo prva penica spet z spanja zbudi. Zapazila sem, da v noči okno odpiras in po zvezdah kukaš — Bog ne daj, da bi te še enkrat vidila! — In Anki so zasolzele oči. Natihoma se je pobrala v svojo kamrico in se milo jokati jela; zakaj bila je pobožno dete in je vedela, da smo dolžni skoz celo življenje naše stariše častiti, da bi se nam dobro godilo na zemlji. Pustila je taj okno zaperto in se je prikrila čez ušesa, ko je slišala na bližnjaj skali na piščal igrati. — Tri dni so tako minuli; je ostala doma — in fant je gonil čredo na pašo. Tu je tudi piščal obmolknila in nobena pesem je ni več uspavala. Globoko jo je to v persih bolelo; cele noči je prejojaka.

Pa kakšno veselje jo je obšlo, ko je zjutrej na gore pogledala in pred oknom kitico čerstvih planinskih cvetlic zagledala! Berš je nje serce vganilo, kdo da jej je mogel to cvetje prinesiti. Cel dan ga je na svojem nedriju nosila. Tako je nahajala vsako jutro novo kitico. — Nenadoma je znanjkala kitica na oknu — dve, tri, štiri jutra so minule in nikdo ni donasal planinskih cvetlic. — Oj kakó je trepetala! Lice je vpadlo, okó od jokanja rudeče postalo. — Bil je ravno poln mesenc in njegovo blede očiče je lukalo skoz okno na posteljco, v kateri je Anka nepokojno spala. Tu na enkrat zakriči in kviško z postelji p'ane. Jaderno priskoči skerbna mati in najde svojo hčer v omedlevcah ležati. Ko se spet zavé, jame v solzah vtopljena pripovedovati, da se jej je Tomaž Moser v sanjah na smert bled ko merlič prikazal. Na njegovem čelu blizo skranje je rezala globoka rana in z desno roko je pritiskal kitico rozic, ki jih je za ujo natergal, na svoje persi. Kakó je vloga terpela! —

Pervo nedelo potem se zbere vsa mladina tiste okolice, da bi zgubljenega Tomaža, ki so ga odtistihdob v resnici zgrešili, poiskala. Zares ga najdejo nedaleč od križa na planini mertvega in pobitega, kakor se je bil Anki prikazal. Mogel se je pri terganju planinskih rozic predaleč čez skalo nakloniti, omahniti in se čez šest sežnjevis visoko skalovje prekucniti. Bog bodi njega duši milostiv!

Anica je preživela po tem še nekoliko mesecev, dokler jo ni včeraj dera na pare položila. Bila jo to prav berhka od vsih rada videna deklica, krotka in pobožna. Naj v miru počiva!

Tako je končal planinec, si veliko solzo z očesa utiraje.

Mi pa clo nismo zapazili, da so se med pripovedanjem megle razkadile, kakor bi nam hotle ločitev iz Gorotanskih dolin še bolj stežiti. Še enkrat se ozre naše oko na to prekrasno zemljo, ki jo je narava tako lepo in bogato okinčala.

## Navade Primorskih Slovincov.

(Popisal Št. Kocijančič.)

Ljudske narodne navade in šege o raznih okolišinah družbinskega življenja so se naj več na deželi med prostimi kmeti ohranile, in tim čistej-

ši, kolikor so dalej od mesta. Jaz sim od desetega leta svoje starosti iz doma, in v mestu živel, in po dokončanih šolah samo štiri leta v neki vasi prav blizu Gorice, in še to med pofurlaneni Slovenci bil, sadaj sim pa že šest let v Gorici; zatorej tudi nisim imel nikoli prave priložnosti, da bi sam s svojimi očmi vidil, kako se nepoptujčeni Slovenci naših primorskih krajev o raznih priložnostih vedejo. Ako mi bo mogoče, da od kakega prijatla kej več zvem, Vam hočem že naznaniti. To bodi rečeno v izgovor, da na to vprašanje jugoslav. zgodovinskega društva le tako malo in nepopolnoma odgovarjam.

a.) **Porod.** Kar sim do sadaj izvedil, matere in babice marsikej vražnega počenjajo okoli novorojenega deteta, in na zibelko s kredo neke čudne znamnja načerkajo, da bi dete obvarvale vsake škode. V nekterih krajih, kakor p. v *Livki* na benečanski meji, novo rojeno dete koj skozi odperto okno vun pomolé, (kar stori baba) zato da bi ne bilo *vedomec*. Menijo namreč, da tak otrok gotovo *vedomec* postane, ako se z njim tega ne stori. Tudi od *rojenic* se kej sliši, pa ne vem, kaj od njih pravijo.

b.) **Kerst.** Kakor se jih v mestu najde, kateri se ne pre naglijo s kerstom, tako so nasproti silno skerbni priprosti ljudje, posebno naši Slovenci, da se novorojeno dete tako berž kersti, kakor je li mogoče. Hitro gredo prosit kakega znanca, posebno če je količkaj premožen, da naj bo detetu *nunec*; kdor je za botra ali kerstnega kuma naprošen, ne sme odreči. Kadar je dete kerščeno in v kerstne bukve upisano, gre oče otroka z kumom (ali kumoma, ker navadno po dva jemljejo, kuma in kumo), in pa z babo navadno naravnost v kerčmo, kjer se veselo gostijo. Kumi staršem otroka vselej kej podarijo, posebno je v navadi hleb belega kruha (štruca).

c.) **Žentva.** Kadar si mladeneč svojo prihodnjo zaročnico izbere, (ali kadar mu jo starši odločijo ali pa varhi — irofi), se odloči dan za *obljubo*. Snidejo se pri starših neveste oče ženina in ženin sam, ter pripeljajo sabo tudi enega znanca, svojega dobrega prijatla (starašina). Gostoljubno sprejeti se začnejo naj pred pogovarjati in pogadljati za doto. Je to storjeno v zadovoljstvo oboje strani, takrat pokličejo še nevesto, jo prašajo, ali privoli v to pogodbo, in če je vse prav, si podasta desne roke ženin in nevesta, in starašina (v nekterih krajih namreč je to navadno) vzame bučo ali pa bokal vina, in jima ga nekej izlije na roke, kakor bi hotel s tem reči, da ju tako zaveže. Tu se tudi pogodijo, kdaj ima poroka biti. Kadar napoči *dan poroke* gresta ženin in nevesta k spovedi in k sv. obhajilu, ako se to ni že dan poprej zgodilo. Potem se vse praznično napravi, in godci so pripravljani. Nevesta se napravlja doma s svojimi *družicami*, ženin pa s *starašinom* in z *drugmi*; ko je čas v cerkev iti k poroki, se ženin s svojimi tovarši in z muziko vzdigne, in gre po nevesto. Ko so blizo nevestine hiše, vstrelijo, ko pa do hiše pridejo, najdejo vrata zaperte; terkajo, in na vprašanje, kdo je? kdo terka? odgovorijo: Da so dobri prijatli, da iščejo eno zgubljeno ovčico, katero menijo tu noter v hiši naiti; ali pa: da so goloba vstrelili, in da je tu notri se skril, da ga gredo iskat; naj jim torej odprejo. Preden se jim odpre, marsikake burke vganjajo. Kadar pa se jim odpre, zaukajo veselo, ter grejo z nevesto po kratkem zajterku v cerkev k poroki, spremljeni od godcov. Kadar je v cerkvi vse po redi opravljeno, in vun iz cerkve stopijo, se je v nekterih krajih (tako p. na *Livki*) nevesta v klet k vinu zapirala, in še le po tem je bila ženinu nazaj dana, kadar je za

njo kej plačal. Če je ženin iz druge vasi, mora pri tej priložnosti v nekaterih krajih mladenčemu te vasi, iz katere je nevesta, po svoji premožnosti kej plačati, če ne mu ne pusté neveste odpeljati na svoj dom. Je vse to storjeno, gredo zopet vsi z godci na dom nevestinib staršev, kjer je velik obed pripravljen. Pri jedi se šalijo, smešnice pripovedujejo, zdravice napivajo in se prav veselo gostijo. Otroci iz soseske se zbirajo zunaj hiše in zlazijo tudi pod mizo, da od veselih gostov kej dobé. Na zadnje konec obeda pride kuharica z veliko kuhanco (Kochlöffel), in bere od gostov darove. Vsak ji kej da. Ko pa pride do ženina, ji vzame ženin kuhanco iz rok, in z njo tako ob mizo vdari, da se na prvi mah na kose razleti. Po tem se pleše. Kadar se nevesta na novi dom pripelja, jo pričaka tašča navadno na pragu hiše, in ji napije iz majolknega bokala; nevesta ga vzame, verže vanj en denar (tolar, cekin, ali kakor premore), pije tašči na zdravje, in ji bokal nazaj poda. (Sploh je navada, da nevesta, kadar k hiši pride, vsem v hiši nekej podari ali v denarju ali v perilu). Tašča ji poda na to kolovrat in pa lonec, in drugo hišno posodo v znamenje, da bo od sadaj ondi s tem opraviti imela. Na domu ženinovem je zopet obedvanje, in v nekaterih krajih, kakor n. pr. v Tminskih gorah, ostajajo svatje vkupej po celi teden. V Livki, od ktere sim že zgoraj nekej omenil, je bila sicer še ta navada, da ko je nevesta prvičkrat po poroki šla po vode, jo je druga ženska spremljevala do studenca in nazaj na dom, kteri je potem nevesta en denar v roko vtisnula.

(Konec sledí.)

## Slovenska slovstvena zgodovina.

(Dalje.)

### Cirilsko.

Cirilsko na Rusovskem v 3 razdele spada. *Pervi sega do mongolskega gospostva* (v letu 1238); *drugi do poprave obrednih knjig* do leta 1667 (sveto pismo se je še le leta 1751 dalo na svello); *tretji doslej*.

Podlago k temu slovstvu je Ciril v Carigradu postavil v letu 861 ali 862 s tim, da je *abecedo* spisal in *vazdelke sv. evangelja* prestavil. To delo je bilo v štirih letih na Moravskem s prestavo pglavitniših takratnih obrednih spisov končano. Dognali so se namreč razum *beril in listov, psalter, berila iz starega zakona* (paremejnik) *časoslov*, (horologij) *služabnik* (liturgjar) *trebnik* ali *molitvenik* (ritual) in *osmospev*, to so *cerkvene pesmi* (oktoih) ali *kancional* Damakinov. Ovega dela so se tudi brez dvombe vdeležili prvi in naj znamenitiši Cirilovi učenci: *Kliment, Naum, Angelar, Sava* in *Gorazd*. Pervi je bil Bulgar, zadnji Moravljjan.

Naj starši in dragoceniši rokopis evangelja s podpisanimi letnimi številkami je *Ostromirski* v Petrogradu iz leta 1056 — 1057, potem pa *Mstislavov* v Moskvi med letom 1125 — 1132. Naj starši *apostel* je iz leta 1195 v Moskvi pri Pogodinu; razum tega sta še kaka dva ali trije drugi iz 12. stoveka; eden je v Moskvi v zborni knjižnici (Synodal-Bibliothek) druga dva v jugu in v zapadu. Naj starši *psaltir* z rasjasnenjem, tedaj ne prav za prav obreden, je iz 11. stoletja in sicer v Moskvi Pogodinova lastnina, ki pa ni popolnoma.